7 - מרץ 1979
דבר

שלושים שנה למושבי עולים

המהפכה הגדולה בהתיישבות בישראל

מוקדש ללוי אשכול ז"ל אדריכל ההתישבות החדשה

מאת יצחק קורן

בסוף דצמבר 1948 עלתה קבוצת עולים למושב העולים הראשון בעקיר החדשה (כעבור זמן הוסב שמה לבית אלעזרי). הם באו ממחנה עולים במרכז הארץ, רובם היו יוצאי פולין, דוברי אידיש, גילאי 25—30, שאיפתם הגדולה היתה להיות חקלאים ולהתפרנס מעבודת אדמה. צעד ראשון זה פתח פרק מפואר בתולדות ההתישבות החקלאית במדינת ישראל, שממנו התפתחה לרשת מסועפת של מאות מושבים חדשים, הפזורים על פני כל חלקי הארץ.

עתה בתום שנת 1978, לסיכום הישגי התנועה זו אפשר לציין בסיפוק כי לא היה לה אח ודוגמה בתולדות ההתישבות במדינת־ישראל.

ב־30 שנות המדינה הוקמו 274 מושבי עובדים של עולים מכל הזרמים ההתיישבותיים בהם 110,000 נפש. אם נוסיף למושבי־העולים גם את אלה שהוקמו לפני 1948, יהיה מספרם הכולל 382 מושבים, המאוכלסים בכ־140,000 נפש. החלק הגדול ביותר מבין מושבי העולים לאחר 1948 השתייך לתנועת המושבים והקיף 173 מושבים יחד עם 47 המושבים

לוי אשכול צופה ראשית דרכה של ההתיישבות החדשה

שהוקמו לפני קום המדינה — 220 ישובים. כדי לבחון את ערך המבצע הכביר הזה מבחינה חקלאית, כלכלית וחברתית ואת תרומתו המכריעה לבנין הארץ, די להזכיר את תרומת המושבים על־פי המספרים הרשמיים בהיקף ענפי החקלאות בישראל ב־1978 שהיוותה אחוז נכבד מכלל החקלאות בארץ. ברפת 53 אחוז, בלול: ביצי מאכל 83 אחוז פטמים (בשרנות) 60 אחוז, הודים (בשרנות) 64 אחוז, מטעים: הדרים 41 אחוז; פרחים 70 אחוז — מכלל התוצרת החקלאית.

מי פילל ב־1948 ש„מאבק האדם", כפי שמסתייגי התישבות העולים כינוה, תצמח תוצרת רבת־ענפין?

צעדים ראשונים

ריקמת המהפיכה החקלאית הזאת התחילה עם הקמת מדינת ישראל במאי 1948, כאשר שערי המדינה נפתחו לפליטים מאירופה ולעולים מארצות האיסלאם. מתוסר אפשרות ליישבם בערים הקיימות, הוקמו מעברות בכל חלקי הארץ. ריכוז גדול זה של פליטים מקבלי קיצבת, ללא תעסוקה, וללא סיכוי להיקלט במשק המדינה, היה בו לא רק משום סכנת ניוון חברתי־כלכלי לאנשים עצמם, הוא גם עלול היה לכרסם במשק ובעתיד המדינה שזה עתה קמה.

באותם ימים היו פעילים כמה גורמים, במציאת פתרון לעולים אלה, וביניהם תנועת המושבים.

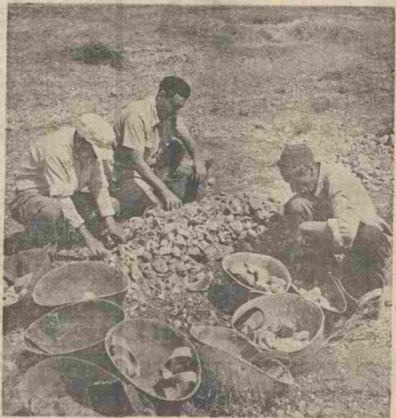

טיקול אבנים במושב בר־גיורא

הכנס ברמלה — המיפנה הציבורי

יצחק קורן וא. זילברברג מוסרים ללוי אשכול הרשמה בספר הזהב.

ההדרכה — גולת הכותרת

מתיישבים באזור לכיש מהרי האטלס שבצפון אפריקה

מי היו המועמדים להתישבות עולים?

ההתישבות הצעירה מגבשת את הנהגתה

העליה על הקרקע למושבי־עולים בכביש הרעב בנגב (תשי"ב) 1952